TOIMINTAKERTOMUS
VERKSAMHETSBERÄTTELSE
2025

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS
HELSINGFORS FÖRVALTNINGSDOMSTOL

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS

Hallinto-oikeuden tehtävänä on valvoa julkisen vallankäytön laillisuutta ja antaa oikeusturvaa yksityisille henkilöille ja yhteisöille. Hallinto-oikeus ratkaisee viranomaispäätöksistä tehdyt muutoksenhaut ja hallintoriita-asiat riippumattomasti ja tasapuolisesti.

Helsingin hallinto-oikeuden tuomiopiiriin kuuluvat Uudenmaan kunnat. Tuomiopiirinä on koko maa arvonlisä- ja valmisteveroasioissa sekä tulliasioissa.

Valtaosa hallinto-oikeuteen tulleista valituksista ratkaistaan kirjallisessa menettelyssä. Tarvittaessa asiassa toimitetaan suullinen käsittely, jossa asianosaisilla on mahdollisuus tulla henkilökohtaisesti kuulluiksi ja jossa voidaan myös kuulla todistajia. Hallinto-oikeus voi asian selvittämiseksi toimittaa myös katselmuksen.

Hallinto-oikeutta johtaa ylituomari. Hallinto-oikeuden johtamisessa ja kehittämisessä ylituomaria avustaa johtoryhmä, johon ylituomarin lisäksi kuuluvat osastonjohtajat ja hallintopäällikkö. Viraston yhteistoimintaelimenä toimii yhteistyökomitea.

Lainkäyttöasiat ratkaistiin kertomusvuonna neljällä osastolla. Kullakin osastolla on osaston johtajan lisäksi hallinto-oikeustuomareita, hallinto-oikeuden esittelijöitä sekä esitteleviä notaareita. Lainkäyttösihteerit ja notaarit esivalmistelevat asiat kansliassa. Hallinto-oikeudessa on myös asiantuntijajäseniä lastensuojelua, mielenterveysasioita, kehitysvammaisten erityishuoltoa sekä päihdehuoltoa, adoptiota ja tartuntatautilakia koskevissa asioissa.

Lainkäytön tukitoiminnoista vastaa hallinto-osasto, jota johtaa hallintopäällikkö. Tukitoiminnot vastaavat asioiden kirjaamisesta sekä arkistoinnista, henkilöstö- ja taloushallinnosta, virastopalveluista, ICT-toiminnoista, tietopalvelusta ja viestinnästä.

195
henkilötyövuotta

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä
89 %

7 729
ratkaistua asiaa

8 812
saapunutta asiaa

10 rekrytointia, joissa oli yhteensä 566 hakijaa

8,0
käsittelyajan keskiarvo, kk

Yhden ratkaisun tosiasiallinen kustannus
1 395 €

3 100
käsiteltyä hallintoasiaa

2 200
tietopyyntöä

SISÄLLYS

Hallinto-oikeuden vuosi 2025 – vastuullista ja tuloksellista työtä ripauksella unelmia sujuvammasta huomisesta 6

Förvaltningsdomstolens år 2025 – ett ansvarsfullt och resultatrikt arbete med drömmar om en smidigare morgondag 10

Kansliaorganisaatio murroksessa 14

Ulkomaalaisasiat jälleen kasvussa 16

Toimeentulotuen takaisinperintää koskevat hakemukset ruuhkauttavat hallinto-oikeutta 19

CRPD-komitean ratkaisukäytäntö ei johtanut henkilökohtaisen avun myöntämiseen 23

Laatuhankkeen kolmannessa vaiheessa sujuvoitetaan prosessia 26

Hallinto-oikeuden päätökset kiinnostavat yhä enemmän 29

Arkea hallinto-oikeudessa 33

Lausunnot ja asiantuntijakuulemiset 36

Kasvanut työmäärä ei hidastanut ratkaisutoimintaa 39

Työtilasto 44

Ylituomari Ann-Mari Pitkäranta

HALLINTO-OIKEUDEN VUOSI 2025 – VASTUULLISTA JA TULOKSELLISTA TYÖTÄ RIPAUKSELLA UNELMIA SUJUVAMMASTA HUOMISESTA

Vuosi 2025 oli Helsingin hallinto-oikeudelle poikkeuksellisen työntäyteinen. Saapuneiden asioiden määrä kasvoi lähes viidenneksellä edelliseen vuoteen verraten. Asioita saapui ennätykselliset 8 812 asiaa.

Asiamäärien kasvu näkyi erityisesti ennestäänkin suurissa asiaryhmissämme ulkomaalaisasioissa sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevissa asioissa.

Asioita ratkaistiin 7 729 asiaa, mikä oli yli 600 asiaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Keskimääräinen käsittelyaika lyheni 8 kuukauteen edellisen vuoden 8,4 kuukaudesta ja yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrä oli 5,8 % vireillä olevista asioista, kun se edellisenä vuonna oli 7,4 %. Päätöstään odottavan asiakkaan aika on silti pitkä, ja käsittelyaikoja tulisi saada lyhennettyä edelleen.

Erittäin hyvään tulokseen vaikutti moni tekijä, mutta eniten koko henkilöstön työmotivaatio, ammattitaito ja vastuunkanto. Nämä ovat avaintekijöitä tuomioistuintyössä. Työhaalarit ovat siten olleet kovassa käytössä. Tuomioistuintyökin vaatii kehittyäkseen kuitenkin myös aikaa ajatella, miten asiat voisi tehdä jatkossa sujuvammin. Unelmia paremmasta ei siis sovi unohtaa, koska niissä piilee kehittymisen siemen.

Yhteinen tekeminen kantaa pitkälle

Kuluneen vuoden aikana hallinto-oikeudessa tehtiin paljon yhteistä kehittämistyötä. Mukana olivat kaikki henkilöstöryhmät. Suurin muutos oli hallinto-oikeuden kansliaorganisaation uudistaminen, jossa muun muassa yhdistettiin aikaisemmat neljä esivalmistelutiimiä kahdeksi suureksi esivalmistelutiimiksi. Tämän uudistuksen tarkoituksena on laajentaa kansliahenkilöstön ammattitaitoa, jolloin työmäärän tasaaminen on helpompaa, ja voidaan myös paremmin reagoida yllätyksellisiinkin asiamäärien vaihteluihin. Yksi suuri haaste on kesällä 2026 voimaan tuleva turvapaikkapakti, joka tuo osaan turvapaikka-asioita tiukkoja lakimääräisiä määräaikoja. Määräajoissa pysyminen vaatii kanslian ja lainkäytön entistäkin saumattomampaa yhteistyötä.

Kaikkien osastojen yhteistyönä parannettiin myös työssä tarvittavan tiedon hallintaa päivittämällä ohjeistuksia ja siirtämällä ne pääosin uuteen intranettiin Lexaan. Lexan käyttöönotto selkeytti muutoinkin hallinto-oikeuden sisäistä tiedottamista ja viestintää merkittävästi.

Työjärjestyskin vaati siinä määrin muutoksia, että se uudistettiin kokonaan. Uusi työjärjestys tuli voimaan 1.1.2026. Työjärjestys on nähtävissä nettisivuillamme.

Tuomioistuintyön tulee olla läpinäkyvää. Myös hallinto-oikeuden ulkoiseen viestintään panostettiin entistä enemmän. Hallinto-oikeus julkaisi kuluneena vuonna 20 Finlex-päätöstä ja neljä tiedotetta. Hallinto-oikeus vastasi vuoden aikana noin 2 200 tietopyyntöön. Hallinto-oikeus pyrki tuomaan toimintaansa tutummaksi myös LinkedInissä ja järjesti avoimien ovien päivän opiskelijoille. Hallinto-oikeus toimittaa julkisista päätöksistään viikoittain tiedotteen medialle. Tätä kautta monet päätöksemme ovat näkyneet mediassa.

Tulevaisuus vaatii valmistautumista

Valtiontalouden synkät luvut heijastuvat myös tuomioistuinten resursseihin. Tulevaisuuden uhkakuvana ovat merkittävät resurssien leikkaukset. Tämä aiheuttaa suuren huolen siitä, että toiminta ruuhkautuu ja käsittelyajat kääntyvät nousuun viime vuosien hyvän kehityksen jälkeen.

Hallinto-oikeus ei voi vaikuttaa saapuvien asioidensa määrään eikä laatuun. Muutoksenhakualttius riippuu pikemminkin hallintovi-

ranomaisten toiminnasta. Tuomioistuimilla on myös ratkaisupakko. Toimintaa ei voi tehostaa jättämällä jotakin tekemättä, mikä resurssien vähetessä on ainakin jossain määrin mahdollista monessa muussa toiminnassa. Resurssien kaventuessa ja juttumäärien lisääntyessä on arvioitava tarkoin, mitkä asiat kuuluvat muutoksenhakutuomioistuimen ratkaistavaksi.

Hallinto-oikeudet ovat hallintolainkäytön järjestyksessä ratkaistavissa asioissa nykyisin useimmiten ensimmäinen ja viimeinen tuomioistuinaste. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen voi valittaa enää pääosin valitusluvan kautta. Tämä asettaa suuren vastuun ratkaisukokoonpanon päätösharkinnalle.

Voiko tuomioistuintoimintaa sitten tehostaa millään keinoin? Työprosesseja voi tehostaa, ja tätä työtä tehdään koko ajan. Oikeusprosessin hoitaminen perustuu lakiin. Sen sujuvoittaminen lain rajoissa vaatii toimia myös oikeudenkäynnin osapuolilta, ei yksinomaan tuomioistuimilta. Tosin esimerkiksi sähköinen asiointi asiointipalvelua käyttäen sujuvoittaa aina prosessia. Myös hallinto-oikeuksien valakunnallinen yhteinen laatuhanke kohdistuu tällä hetkellä nimenomaan prosessien kehittämiseen.

Tekoälylle asetetaan nykyisin suuria odotuksia minkä tahansa toiminnan tehostajana. Esimerkiksi oikeuslähteiden etsimisessä tekoäly voisi säästää aikaa myös tuomioistuintyössä. Tekoäly toimii kuitenkin vain työnsä erittäin hyvin hallitsevien ammattilaisten käsissä. Tuomioistuintyö on ajattelua, eikä ajattelemaan opi kysymällä tekoälyltä. Tekoäly ei ole vielä ollut tuomioistuimissa käytössä. Tulevaisuus näyttää, onko se kuitenkin enemmän mahdollisuus kuin uhka.

Mikään ei ole tärkeämpää kuin ammattitaito

Tuomioistuinjuristiksi samoin kuin tuomioistuinten vaativiin kanslian tehtäviin oppii edelleenkin vain pitkäjänteisellä vuosien ahkeralla työllä. Työ vaatii vahvaa motivaatiota ja kiinnostusta selvittää mutkikkaita oikeus- ja näyttökysymyksiä. Riippumaton tuomioistuintyö vaatii tekijältään itsenäistä ajattelua ja ratkaisurohkeutta, oikeamielisyyttä, laajaa elämänymmärrystä ja empatian kykyä. Ratkaisut tehdään lain mukaan, mutta tulkinnanvaraisen ratkaisun harkinnassa on nähtävä myös ratkaisuvaihtoehtojen seuraamukset asianosaisten näkökulmasta. Usein ratkaisun vaikutukset on nähtävä vielä laajemmin myös oikeus- ja hallintokäytännön ohjaajana.

Oikeusturvan tärkein tae on hyvin hoidettu esittelymenettely ja monijäseninen ratkaisukokoonpano. Tuomarikollegio testaa ajattelua, ratkaisun harkintaa ja perustelujen selkeyttä. Se myös haastaa parantamaan lainkäyttöhenkilöstön ammattitaitoa. Yhteisöllinen työskentely on paras tuki muidenkin tuomioistuintehtävien hoidossa ja ammatillisessa kehittymisessä.

Yhteisöllinen työskentely vaatii keskustelua ja kohtaamisia. Kollegoja on tavattava muulloinkin kuin istunnoissa. Tänä etätyön kulta-aikana haluan korostaa läsnätyöskentelyn tärkeyttä erityisesti koko tuomioistuimen ammatillisen osaamisen kasvattajana.

Kiitän henkilöstöä kaikissa henkilöstöryhmissä onnistuneesta työvuodesta. Poimitaan onnistumisen avaimet mukaan tuleviin vuosiin. Säilytetään muistissa myös ne parhaat opinhetket, jolloin kaikki ei sujunut suunnitelmien mukaan. Tulevaisuuden haasteisiin meitä kantaa parhaiten yhteinen suunta ja hyvä yhteistyö. Rohkeutta muutoksiinkin tarvitaan. Aivan varman päälle liikkuva vene, ei yleensä pääse etäälle rannasta ja tässä muuttuvaisessa maailmassa on paljon myös uusia meriä.

Tulevaisuuden haasteisiin meitä kantaa parhaiten yhteinen suunta ja hyvä yhteistyö. Rohkeutta muutoksiinkin tarvitaan.

Överdomare Ann-Mari Pitkäranta

FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS ÅR 2025 – ETT ANSVARSFULLT OCH RESULTATRIKT ARBETE MED DRÖMMAR OM EN SMIDIGARE MORGONDAG

År 2025 var exceptionellt arbetsdrygt för Helsingfors förvaltningsdomstol. Antalet inkomna ärenden ökade med nästan en femtedel jämfört med året innan. Det inkom rekordartade 8 812 ärenden.

Ökningen av antalet ärenden syntes särskilt i våra redan stora ärendegrupper i utlänningsärenden samt i ärenden som gäller social- och hälsovården.

7 729 ärenden avgjordes, vilket var över 600 fler än året innan. Den genomsnittliga handläggningstiden förkortades till 8 månader från 8,4 månader året innan och antalet ärenden som varit anhängiga i över ett år var 5,8 procent av de anhängiga ärendena, medan andelen året innan var 7,4 procent. Tiden för den kund som väntar på sitt beslut är dock lång, och handläggningstiderna bör förkortas ytterligare.

Det mycket goda resultatet påverkades av många faktorer, men mest av hela personalens arbetsmotivation, yrkesskicklighet och ansvarstagande. Detta är nyckelfaktorer i domstolsarbetet. Arbetsoverallerna har således använts flitigt. Även domstolsarbetet kräver dock för att utvecklas också tid att tänka på hur saker och ting kan göras smidigare i fortsättningen. Drömmar om något bättre får därför inte glömmas bort, eftersom utvecklingsfröer döljer sig i dessa drömmar.

Att arbeta tillsammans har stor betydelse

Under det gångna året utförde förvaltningsdomstolen mycket gemensamt utvecklingsarbete. Alla personalgrupper deltog. Den största förändringen var reformen av förvaltningsdomstolens kansliorganisation, där bland annat de tidigare fyra förberedningsteamen slogs samman till två stora förberedningsteam. Syftet med denna reform är att utvidga kanslipersonalens yrkesskicklighet, vilket gör det lättare att jämna ut arbetsmängden, och att också bättre kunna reagera på överraskande variationer i antalet ärenden. En stor utmaning är den asylpakt som träder i kraft sommaren 2026 och som medför strikta lagstadgade tidsfrister för vissa asylärenden. För att kunna hålla tidsfristerna krävs ett ännu smidigare samarbete mellan kansliet och rättskipningen.

I samarbete mellan alla avdelningar förbättrades också hanteringen av den information som behövs i arbetet genom att anvisningarna uppdaterades och genom att den överfördes i huvudsak till det nya intranätet Lexa. Ibruktagandet av Lexa gjorde också i övrigt förvaltningsdomstolens interna information och kommunikation betydligt tydligare.

Arbetsordningen krävde också så pass många ändringar att den reviderades helt och hållet. Den nya arbetsordningen trädde i kraft 1.1.2026. Arbetsordningen finns på vår webbplats.

Domstolsarbetet ska vara transparent. Det satsades också alltmer på förvaltningsdomstolens externa kommunikation. Förvaltningsdomstolen publicerade i fjol 20 Finlex-beslut och fyra pressmeddelanden. Förvaltningsdomstolen besvarade under året cirka 2 200 begäranden om information. Förvaltningsdomstolen strävade efter att göra sin verksamhet mer bekant också i LinkedIn och ordnade ett evenemang med öppet hus för studerande. Förvaltningsdomstolen sänder varje vecka ett pressmeddelande om sina offentliga beslut till medierna. På så sätt har många av våra beslut synts i medierna.

Framtiden kräver förberedelser

De dystra siffrorna för statsfinanserna återspeglas också i domstolarnas resurser. Framtiden hotas av betydande resursnedskärningar. Detta ger upphov till stor oro för att verksamheten blir överbelastad och handläggningstiderna börjar förlängas efter de senaste årens goda utveckling.

Förvaltningsdomstolen kan inte påverka antalet inkommande ärenden eller deras art. Benägenheten att överklaga beror snarare på förvaltningsmyndigheternas agerande. Domstolarna är också skyldiga att avgöra ärenden. Verksamheten kan inte effektiviseras genom att man underlåter att göra något, vilket åtminstone i viss mån är möjligt i många andra verksamheter när resurserna minskar. När resurserna minskar och antalet ärenden ökar ska det noggrant bedömas vilka ärenden som ska avgöras av en fullföljdsdomstol.

Förvaltningsdomstolarna är för närvarande oftast den första och sista domstolen i ärenden som avgörs i förvaltningsprocess. Besvär kan endast anföras hos högsta förvaltningsdomstolen huvudsakligen genom besvärstillstånd. Detta medför ett stort ansvar för beslutssammansättningens beslutsprövning.

Finns det då något sätt att effektivisera domstolsverksamheten? Arbetsprocesserna kan effektiviseras och detta arbete utförs hela tiden. Skötseln av rättsprocessen grundar sig på lag. För att kunna göra den smidigare inom lagens gränser krävs åtgärder också av parterna i rättegången, inte enbart av domstolarna. Dock gör till exempel utnyttjande av e-tjänsten alltid processen smidigare. Även förvaltningsdomstolarnas gemensamma kvalitetsprojekt fokuserar för närvarande uttryckligen på utveckling av processerna.

För närvarande ställs höga förväntningar på artificiell intelligens för effektivisering av vilken verksamhet som helst. Till exempel när man söker rättskällor kan artificiell intelligens spara tid också i domstolsarbetet. Artificiell intelligens är ett fungerande verktyg dock endast i händerna på proffs som behärskar sitt arbete mycket väl. Domstolsarbete är tänkande, och man lär sig inte tänka genom att fråga artificiell intelligens. Artificiell intelligens har ännu inte använts i domstolarna. Framtiden kommer emellertid att visa om AI är mer en möjlighet än ett hot.

Inget är viktigare än yrkesskicklighet

Att bli domstolsjurist och att sköta krävande uppgifter vid kansliet lär man sig fortfarande endast genom långsiktigt idogt arbete under årens lopp. Arbetet kräver stark motivation och intresse för att utreda komplexa rätts- och bevisfrågor. Ett oberoende domstolsarbete kräver av sin upphovsman självständigt tänkande och mod att avgöra ärenden, rättrådighet, omfattande livsuppfattning och empati. Avgörandena fattas enligt lag, men vid prövningen av ett beslut som lämnar rum för tolkning ska också konsekvenserna av de olika avgörandealternativen ses ur parternas synvinkel. Ofta måste avgörandets konsekvenser i ännu större utsträckning ses som en vägvisare i rätts- och förvaltningspraxis.

Den viktigaste garantin för rättsskyddet är ett väl skött föredragningsförfarande och en kollegial beslutssammansättning. Domarkollegiet testar tänkande, prövning av avgörandet och klarhet i beslutsskälen. Det är också en utmaning att förbättra rättskipningspersonalens yrkesskicklighet. Arbete i gemenskap är det bästa stödet också för skötseln av andra domstolsuppgifter och för den yrkesmässiga utvecklingen.

Ett gemenskapligt arbete kräver diskussion och möten. Kolleger måste mötas även utanför sammanträdena. I denna gyllene tid av distansarbete vill jag betona vikten av närvaroarbete i synnerhet som fostrare av yrkeskompetensen i hela domstolen.

Jag tackar personalen i alla personalgrupper för ett lyckat arbetsår. Vi plockar nycklarna till framgång med oss för de kommande åren. Vi ska bevara de stunder av lärande i minnet då allt inte gick som planerat. Vi bärs bäst framåt i de framtida utmaningarna när vi har en gemensam riktning och ett gott samarbete. Det behövs mod också för förändringar. En båt som manövreras så att man tar det säkra före det osäkra, kommer i regel inte långt från stranden, och i denna föränderliga värld finns det även många nya hav.

Vi bärs bäst framåt i de framtida utmaningarna när vi har en gemensam riktning och ett gott samarbete. Det behövs mod också för förändringar.

Hallintopäällikkö Riikka Asa

KANSLIAORGANISAATIO MURROKSESSA

Kertomusvuonna johtamassani Helsingin hallinto-oikeuden kansliatoiminnossa on ollut ajankohtaista kehittää johtamisorganisaatiota ja työskentelytapoja. Tätä toimintakertomustekstiä kirjoittaessani sosiaalisessa mediassa on ollut käynnissä somehaaste 2016, jossa muistellaan elämää kymmenen vuotta sitten. Taustalla on monella kaipuu huolettomampaan elämään. Tämä sai minutkin tarkastelemaan johtamaani kansliatoimintoa retrospektiivissä.

Olen johtanut hallinto-oikeuden kansliatoimintoa nyt kymmenen vuoden ajan. Tuona aikana olemme yhdessä nähneet toimintaympäristössämme useita muutoksia, joilla on ollut merkittävä vaikutus työskentelyyn hallinto-oikeudessa. Niin sanotun turvapaikkakriisin värittämien vuosien 2015–2017 jälkeen vastaanotimme uuden asianhallintajärjestelmän uusine sähköisine työtapoineen toukokuussa 2020, koronapandemian 2020–2022 ja viime vuosien niukkenevan resurssin valtiontalouden kurimuksessa. Toimintaympäristön yhä nopeampien muutosten myötä kanslian sisäisiä toimintamalleja on tullut kehittää ja samalla kääntää katse myös kansliaorganisaation toimivuuteen johtamisen näkökulmasta.

Viisaita sanoja organisaation johtamisesta

Sain aikoinaan edeltäjältäni ohjeen: ”Organisaatio kannattaa aina piirtää vain lyijykynällä, jotta se on tarpeen mukaan notkeasti muutettavissa muuttuneiden tarpeiden mukaiseksi.” Tämä vaikuttaa käytännössä olevan täysin totta. Hallinto-oikeuden kansliatoimintoa (mukaan lukien asiakirjahallinto) on kehitetty jatkuvasti vuodesta 2016 lähtien tarkastelemalla työskentelyprosesseja valitusasian käsittelyn nopeuttamisen näkökulmasta. Kanslian organisaatiomalliksi muotoutui vuoden 2019 alusta alkaen neljän tiimin malli, jossa kansliahenkilöstö irtautui lainkäytön osastoista omaksi esivalmisteluyksikökseen. Muutoksella haettiin parempaa osaamisen hallintaa ja tasalaatuista esivalmistelua kaikissa hallinto-oikeuden asiaryhmissä sekä ennen kaikkea kansliahenkilöstön parempaa työtyytyväisyyttä. Elettiin aikaa, jolloin hallinto-oikeuteen vireille tulevista asioista yli puolet oli turvapaikka-asioita. Muutoksella saavutettiin aiempaa parempaa oman työn arvostusta ja yhteishenkeä.

Muutokset toimintaympäristössä edellyttivät kansliatoiminnon uutta tarkastelua

Kanslian ensimmäistä organisaatiouudistusta seuranneet koronavuodet 2020–2022 ja hallinto-oikeuden muuttaminen väistötiloihin 2021–2022 haastoivat työn tekemisen tapoja. Aiemmin lähityönä tehtyjä tehtäviä oli opeteltava tekemään yksin kotona ja sittemmin hybridimallissa. Muuttuneet olosuhteet johtivat työn tekemisen muutokseen, josta ei tämänhetkisen tiedon perusteella ole enää paluuta entiseen. Heti koronavuosien jälkeen todistimme myös aiempaa suurempaa vaihtuvuutta henkilöstössämme, kun Suomen talous lähti nousuun ja mielenkiintoisia työmahdollisuuksia oli aiempaa enemmän tarjolla. Valitusmäärissä koettiin niin ikään muutoksia. Lastensuojeluasioiden määrä lähti koronavuosina tasaiseen kasvuun. Turvapaikka-asioiden määrä laski merkittävästi itärajan sulkeuduttua marraskuussa 2023 samalla, kun oleskelulupa-asioiden määrä jatkoi kasvuaan.

Havaittiin, että kansliatoiminto oli jälleen haavoittuva, osaaminen oli siiloutunutta, ja koettiin tarvetta kehittää vuorovaikutteisuutta sekä tiedon kulkua muuttuneessa työn tekemisen mallissa.

Hallinto-oikeudessa perustettiin sisäinen kehittämistyöryhmä syksyllä 2024 tarkastelemaan erityisesti kansliatoiminnon johtamisorganisaatiota ja tapoja sujuvoittaa yhteistyötä läpi hallinto-oikeuden organisaation. Kehittämistyöryhmän työ valmistui maaliskuussa 2025. Esityksen pohjalta johtoryhmä linjasi kansliatoiminnon muutettavan kolmeen tiimin, joita johtavat hallintopäällikön alaisuudessa työskentelevät tiimivastaavat apunaan apulaistiimivastaavat. Uudistuksessa asiakirjahallinto sulautui osaksi kansliatoimintoa ja muodostaa nyt yhden kolmesta kanslian tiimistä. Muutoksella haetaan parempaa osaamisen hallintaa, aktiivista organisaatiokulttuurin johtamista ja työskentelytapojen kehittämistä unohtamatta vuorovaikutteista johtamistapaa hybridityössä. Yhteen sulautuneet esivalmistelun tiimit tuovat aiempaa parempaa kykyä vastata äkillisiin resurssitarpeisiin sekä myös mahdollisuuksia kasvattaa tehtäväkierron kautta omaa asiantuntemustaan ja osaamistaan eri asiaryhmissä, joita hallinto-oikeudessa on lähemmäs 300.

Hallinto-oikeustuomari Klaus Järvinen

ULKOMAALAISASIAT JÄLLEEN KASVUSSA

Ulkomaalaisasiat muodostavat merkittävän osan Helsingin hallinto-oikeuden työmäärästä. Niiden määrässä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtunut isoja muutoksia.

Vuonna 2016 Helsingin hallinto-oikeuteen saapui pelkästään yli 10 000 turvapaikkavalitusta, mikä oli kymmenen kertaa enemmän kuin vuonna 2015. Kiitos turvapaikka-asioihin osoitettujen lisäresurssien sekä toiminnan hyvän suunnittelun ja tehostamisen, Helsingin hallinto-oikeudessa ratkaistiin 5 256 ulkomaalaisasiaa vuoden 2016 aikana (2015: 2 595 asiaa). Lisäresursoinnin ja toiminnan tehostamisen jatkuessa ulkomaalaisasioita ratkaistiin vuodesta 2017 lähtien enemmän kuin niitä saapui. Vuoden 2017 lopulla ulkomaalaisasioita oli vireillä 3 022 ja vuoden 2024 lopussa enää 1 569 asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika oli 8,4 kuukautta.

Vuosina 2017–2020 saapuneiden ulkomaalaisasioiden määrät tasoittuivat noin 3 000–4 400 asiaan vuodessa. Vuosien 2021–2024 aikana saapuneiden ulkomaalaisasioiden määrät laskivat edelleen noin 2 300–2 400 asian tasolle.

Vuoden 2025 aikana ulkomaalaisasioiden määrässä tapahtui selvä muutos. Saapuneiden ulkomaalaisasioiden määrä kasvoi 3 495 asiaan (2024: 2 460 asiaa). Kasvua oli noin 42 prosenttia. Erityisesti kasvua oli oleskelulupa-asioissa, joita saapui 2 369 asiaa (2024: 1 624 asiaa). Vuonna 2025 ratkaistiin 2 632 ulkomaalaisasiaa. Vuoden lopulla vireillä olevien ulkomaalaisasioiden määrä kasvoi 2 432 asiaan (2024: 1 569 asiaa). Myös se on syytä huomata, että muissakin asiaryhmissä tapahtui kasvua. Saapuneiden asioiden kokonaismäärä oli 8 812 (2024: 7 408 asiaa).

Ratkaisutoiminta suuren haasteen edessä

Huolimatta asiamäärien suuresta kasvusta Helsingin hallinto-oikeudelle ei ole osoitettu merkittäviä lisäresursseja ulkomaalais- tai muihinkaan asioihin vuodelle 2026. Lisähaastetta asettaa kesällä 2026 voimaan tulevat EU:n uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavat säädökset (pakti), minkä seurauksena hallinto-oikeuden tulee lähtökohtaisesti käsitellä rajamenettelyasiat kuuden viikon, nopeutetun menettelyn asiat kolmen kuukauden ja muut kansainvälistä suojelua koskevat asiat kuuden kuukauden kuluessa. Lukuisat hallinto-oikeuden ratkaistaviksi kuuluvat asiaryhmät (myös monet ulkomaalaisasiat) on säädetty jo tällä hetkellä kiireellisinä käsiteltäviksi. Erillisiä määräaikoja käsittelylle ei kuitenkaan aiemmin ole säädetty. Tämä on mahdollistanut joustavan ja tehokkaan ratkaisutoiminnan. Uudet turvapaikka-asioiden käsittelyajat edellyttävät hallinto-oikeudelta resurssien kohdentamista, mikä väistämättä hidastaa muiden asioiden käsittelyä.

Uudet turvapaikka-asioiden käsittelyajat edellyttävät hallinto-oikeuden resurssien kohdentamista, mikä väistämättä hidastaa muiden asioiden käsittelyä.

Lisäksi haasteita ratkaisutoiminnan tehokkuudelle asettavat huomattavat muutokset ulkomaalaisoikeuden lainsäädännössä. Viime vuosina erityisesti ulkomaalaislain oleskelulupia koskevat säännökset ovat olleet muutosten kohteena. Myös ulkomaalaisten maastapoistamista ja maahantulokieltoa koskevia säädöksiä ollaan parhaillaan muuttamassa. Ennen kuin hallinto-oikeuden tuomarit ja esittelijät ehtivät saada riittävästi kokemusta edellä mainitun paktin ja muun uudistuneen sääntelyn soveltamisesta, ratkaisutoiminnan tehokkuus tulee väistämättä laskemaan.

Muutokset eittämättä aiheuttavat haasteita myös Maahanmuuttovirastolle ja muutoksenhakijoita avustaville juristeille, mikä niin ikään vaikuttaa hallinto-oikeuden ratkaisutoimintaan.

Usean vuoden hyvän kehityksen ja hallinnassa olleen tilanteen jälkeen on odotettavissa, että muiden ulkomaalaisasioiden kuin turvapaikka-asioiden käsittelyajat kasvavat selvästi. Tilanne tulee vaikuttamaan myös muiden ei-kiireellisten asiaryhmien käsittelyaikoihin, kun niukat resurssit joudutaan jakamaan eri kiireellisyysluokkiin kuuluvien asioiden kesken. Lisäresursseja näiden asioiden ratkaisemiseen ei siis ole ainakaan tässä vaiheessa tiedossa. Päinvastoin valtiontalouden heikon tilanteen takia on vuonna 2027 odotettavissa leikkauksia tuomioistuinlaitoksen ja sitä myötä myös Helsingin hallinto-oikeuden resursseihin.

Hallinto-oikeustuomari Riikka Laitinen

TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄÄ KOSKEVAT HAKEMUKSET RUUHKAUTTAVAT HALLINTO-OIKEUTTA

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, joka voidaan periä takaisin vain laissa erikseen säädetyissä tilanteissa. Takaisinperintähakemus tehdään hallinto-oikeudelle, joka ensiasteena päättää takaisinperinnästä.

Toimeentulotuen takaisinperinnästä säädetään toimeentulotuesta annetun lain 4 luvussa. Takaisinperintä voi perustua toimeentulotukea myönnettäessä annettuun, laissa määriteltyyn määräykseen siitä, että tuki peritään myöhemmin takaisin. Vaihtoehtoisesti takaisinperinnän perusteena voi olla, että toimeentulotuen myöntäminen on perustunut virheellisiin tietoihin, koska hakija on tahallaan antanut erehdyttäviä tietoja tai laiminlyönyt lain 17 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. Vaikka jompikumpi edellä mainituista perusteista olisi käsillä, on toimeentulotuen takaisinperinnän edellytyksenä myös, ettei takaisinperintä vaaranna korvausvelvollisen tai sellaisen henkilön toimeentuloa, josta hän pitää huolta tai on velvollinen pitämään huolta. Lisäksi laissa on säädetty omaisuuseristä, joihin takaisinperintää ei voida kohdistaa.

Tyypillisesti takaisinperinnästä määrätään toimeentulotuen myöntämisen yhteydessä, koska hakijalla on sellaista omaisuutta, joka ei ole tuen myöntämisen aikaan tämän käytettävissä, tai koska tuensaajasta elatusvastuussa olevan henkilön katsotaan tahallisesti laiminlyöneen elatusvastuunsa, minkä seurauksena tuensaaja on joutunut turvautumaan toimeentulotukeen. Elatusvastuun laiminlyönnin perusteella takaisinperintää ei siis haeta tukea saaneelta henkilöltä itseltään, vaan hänestä elatusvastuussa olevalta. Takaisinperinnät koskevat siten paitsi tuensaajia, myös esimerkiksi lapsistaan elatusvastuussa olevia etävanhempia tai erillään asuvia aviopuolisoita, vaikka he eivät itse olisi toimeentulotuen asiakkaita.

Monesta muusta sosiaalietuudesta poiketen toimeentulotuen takaisinperinnästä päättää hallinto-oikeus eikä tuen myöntäjä.

Takaisinperintähakemusten ominaispiirteistä

Monesta muusta sosiaalietuudesta poiketen toimeentulotuen takaisinperinnästä päättää hallinto-oikeus eikä tuen myöntäjä. Vuoden 2022 jälkeen kaikissa Helsingin hallinto-oikeuden takaisinperintäasioissa hakijana on ollut Kansaneläkelaitos, jolle perustoimeentulotuen toimeenpano siirtyi vuonna 2017. Kansaneläkelaitoksella on hakijana selvitysvelvollisuus hakemuksensa perusteista: koko perittäväksi haetun toimeentulotuen osalta on esitettävä hyväksyttävä peruste takaisinperinnälle, minkä lisäksi on selvitettävä myös vastaajan tosiasiallinen maksukyky asiaa ratkaistaessa. Takaisinperintäasioiden käsittely vaatii kokoonpanoilta verrattain suuren työpanoksen, koska takaisin perittäväksi on voitu hakea useamman vuoden aikana myönnetty toimeentulotuki ja selvityksen läpikäynti edellyttää maksutaulukoiden yksityiskohtaista tarkastelua ja laskutoimituksia koko takaisinperinnän kohteena olevalta ajanjaksolta. Euromääräisesti vaatimukset ovat vaihdelleet muutamasta sadasta eurosta jopa 40 000 euroon.

Toimeentulotuesta annetun lain 4 luvun säännökset takaisinperinnän edellytyksistä ja takaisinperinnän esteistä eivät ole erityisen yksityiskohtaisia, vaan ne jättävät tulkinnanvaraa lainkäytölle. Lain esitöissä ei kuitenkaan ole otettu tarkemmin kantaa käytännön laintulkinnassa usein esiin nouseviin kysymyksiin, kuten elatusvastuun tahallisuusarviointiin. Korkeimman hallinto-oikeuden ohjaava oikeuskäytäntö on myös vähäistä. Varsin vähiin oikeuslähteisiin nojautuvassa nykytilanteessa päätösharkinnassa painoarvoa ovat Helsingin hallinto-oikeudessa saaneet juuri prosessiasetelmasta johtuva hakijan korostunut selvitysvelvollisuus ja toisaalta reaaliargumentit osapuolten mahdollisuuksista esittää selvitystä merkityksellisistä seikoista.

Asiamäärän kasvupyrähdys viimeisen viiden vuoden aikana

Vielä 2020-luvun alussa takaisinperintäasioiden määrä verrattuna muihin asiaryhmiin Helsingin hallinto-oikeudessa oli lähinnä pisara meressä. Tilanne on lyhyessä ajassa muuttunut merkittävästi. Huippuvuonna 2025 Helsingin hallinto-oikeudessa tuli vireille 528 takaisinperintää koskevaa hakemusasiaa. Vastaava luku vuonna 2024 oli 206.

Takaisinperintäasiat eivät ole lain mukaan eivätkä luonteensakaan perusteella kiireellisiä muihin sosiaaliasioihin nähden. Vuonna 2025 takaisinperintäasiat on nostettu merkittäväksi osaksi niitä käsittelevän osaston työn suunnittelua, jotta ratkaisutoiminnalla pystytään vastaamaan vireilletulleiden asioiden määrään. Selvää on, että toimeentulotuen takaisinperintää koskevien hakemusten määrä ei nykynäkymin ole palaamassa satunnaisiksi tapauksiksi. Pelkästään marras-joulukuun 2025 aikana Helsingin hallinto-oikeuteen tuli vireille 118 takaisinperintää koskevaa hakemusasiaa.

Toimeentulotuen takaisinperintää koskevat asiat (kpl) vuosina 2020–2025	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Saapuneet	20	67	257	275	206	528
Ratkaistut	13	18	109	301	241	241

Hallinto-oikeustuomarit Virpi Ikkelä, Annina Nieminen ja Anna Autio

CRPD-KOMITEAN RATKAISUKÄYTÄNTÖ EI JOHTANUT HENKILÖKOHTAISEN AVUN MYÖNTÄMISEEN

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (”yleissopimus”, Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD) on YK:n yleiskokouksen vuonna 2006 hyväksymä kansainvälinen ihmisoikeussopimus, jonka tarkoituksena on edistää, suojella ja taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti ihmisoikeudet ja perusvapaudet. Yleissopimus ja sen valinnainen pöytäkirja tulivat Suomessa voimaan vuonna 2016.

Yleissopimuksen mukainen vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea (”komitea”, Committee on the Rights of Persons with Disabilities) muun ohella laatii yleissopimuksen velvoitteita selventäviä yleiskommentteja. Valinnaisen pöytäkirjan voimaantulon myötä komitealla on myös toimivalta käsitellä yleissopimuksen velvoitteita koskevia yksilövalituksia.

Itsenäistä elämistä ja osallisuutta yhteisössä koskevan yleissopimuksen 19 artiklan mukaan sopimuspuolen on muun ohella varmistettava, että vammaisella henkilöllä on yhdenvertainen mahdollisuus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa hän asuu, eikä hän ole velvoitettu käyttämään tiettyä asuinjärjestelyä. Edelleen artiklan mukaan sopimuspuolen on varmistettava elämistä ja osallisuutta tukevien kotiin annettavien palvelujen, asumis- ja laitospalvelujen sekä muiden yhteiskunnan tukipalvelujen kuten henkilökohtaisen avun saatavuus.

Kyseistä artiklaa koskevan yleiskommentin mukaan itsenäinen asuminen on olennainen osa yksilön autonomiaa ja vapautta, eikä se välttämättä tarkoita yksinasumista. Itsenäisyys henkilökohtaisen autonomian muotona tarkoittaa, että vammaiselta henkilöltä ei riistetä mahdollisuutta valita ja hallita yksilöllistä elämäntapaansa ja päivittäisiä toimintojaan. Sekä itsenäinen asuminen että yhteisöön kuuluminen viittaavat elämäntilanteisiin kaikenlaisen laitosasumisen ulkopuolella.

Hallinto-oikeus totesi, että hakijalla ei ole rajoittamatonta oikeutta valita itselleen mieleisintä palvelua.

Hallinto-oikeuden ratkaisema asia

Hallinto-oikeus käsitteli asian, jossa täysi-ikäinen henkilö (”valittaja”) oli hakenut vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (”vammaispalvelulaki” 380/1987) mukaista henkilökohtaista apua noin 20 tuntia vuorokaudessa asuakseen itsenäisesti omassa kodissaan yksin henkilökohtaisen avun turvin. Viranomainen ei ollut myöntänyt haettua määrää henkilökohtaista apua. Valituksenalaista päätöstä oli perusteltu keskeisesti valittajan hoivaan, hoitoon ja valvontaan liittyvällä palveluntarpeella, voimavaraedellytyksen täyttymättömyydellä ja sillä, että oikea palvelumuoto valittajan palveluntarpeeseen nähden on palveluasuminen. Valituksessa oli vaadittu palvelun myöntämistä haetussa laajuudessa, katsottu palvelun saamisen edellytysten täyttyvän ja vedottu muun ohella yleissopimuksen 19 artiklaan sekä komitean oikeuskäytäntöön.

Hallinto-oikeuden ratkaistavana oli kysymys siitä, oliko henkilökohtainen apu voitu jättää myöntämättä haetussa laajuudessa sillä perusteella, että valittajan itsenäistä asumista omassa kodissa ei voitu toteuttaa pelkästään henkilökohtaisen avun turvin.

Hallinto-oikeus totesi, että henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan. Se ei siten ole lähtökohtaisesti tarkoitettu palveluksi, jolla vastataan ympärivuorokautiseen ja jatkuvaan avun, hoivan ja hoidon tarpeeseen. Saadusta selvityksestä ilmeni, että valittajan jokapäiväiseen elämiseen liittyvä avun tarve määrittyi suurelta osin ulkopuolisen toimesta. Valittajalla ei siten ollut sellaisia voimavaroja määritellä tarvitsemansa avun sisältöä ja sen toteutustapaa, että hänen asumisensa itsenäisesti yksin henkilökohtaisen avun turvin olisi hänelle turvallista ja vastaisi hänen tarpeisiinsa.

Viranomainen oli siten voinut katsoa, että voimavaraedellytys ei ollut täyttynyt haetun palvelun osalta.

Hallinto oikeus totesi, että vaikka vaikeavammaisen henkilön mielipide ja toiveet tulee ottaa huomioon häntä koskevia päätöksiä tehtäessä, arvioi sosiaalihuollon viranomainen kuitenkin käytettävissä olevien palvelujen soveltuvuuden henkilölle, eikä hakijalla ole rajoittamatonta oikeutta valita itselleen mieleisintä palvelua.

Siltä osin kuin asiassa oli vedottu yleissopimuksen 19 artiklaan ja väitetty henkilökohtaisen avun myöntämättä jättämisen johtavan valittajan laitosasumiseen, hallinto-oikeus kiinnitti ratkaisussaan huomiota siihen, että vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen on avohuollon palvelu, jonka tarkoituksena on vastata jatkuvaluonteiseen ja erityisen runsaaseen avuntarpeeseen. Toisin kuin komitea on ratkaisukäytännössään katsonut, kyseessä ei ole laitosmuotoinen palvelu, ja palveluasumisen järjestämistapoja on useita. Asiassa saadusta selvityksestä ei ilmennyt, että palveluasuminen ei voisi olla valittajan tarpeisiin soveltuva palvelu. Hallinto-oikeus totesi, että hakemuksen mukaisen henkilökohtaisen avun myöntämättä jättäminen ei sellaisenaan johtanut siihen, että valittajan tulisi hakeutua esimerkiksi laitosmuotoiseen palveluun. Hallinto-oikeus kiinnitti huomiota myös siihen, että yleiskommentin mukaan itsenäinen asuminen ei välttämättä tarkoita yksinasumista. Valituksenalainen päätös ei siten ollut myöskään yleissopimuksen 19 artiklan vastainen. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu koski vammaispalvelulain (380/1987) nojalla tehtyä valituksenalaista päätöstä. Uusi vammaispalvelulaki (675/2023) astui voimaan 1.1.2025.

Hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

Hallinto-oikeustuomari Essi Kärkkäinen

LAATUHANKKEEN KOLMANNESSA VAIHEESSA SUJUVOITETAAN PROSESSIA

Vuonna 2020 käynnistyi hallinto-oikeuksien valtakunnallinen laatuhanke, jonka tavoitteena on parantaa näkyvästi hallinto-oikeuksien tuomioistuintoiminnan laatua ja tuoda konkreettista hyötyä arjen työprosesseihin. Laatutyön on tarkoitus palvella myös oikeudenkäynnin osapuolia. Hanke etenee kehittämisaihe kerrallaan. Hankkeen aiemmissa vaiheissa on käsitelty suullisten käsittelyjen valmistelua sekä päätösten rakennetta ja kirjoittamista.

Tehokkuutta työskentelyyn oikeusturvasta tinkimättä

Laatuhankkeessa alkoi vuonna 2025 kolmas vaihe, jonka aiheena on prosessin sujuvoittaminen. Hallintoprosessissa tavoitteena on tehdä prosessin sääntöjä noudattaen aineellisesti oikea päätös. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti edellyttää myös, että oikeusturvaa annetaan oikea-aikaisesti ja viivytyksettä.

Prosessin tarkastelu on nyt ajankohtaista, kun laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa on ollut voimassa kuusi vuotta, ja hallinto-oikeuksien työtavat ovat asianhallintajärjestelmä Haipan ja muutoin sähköistyneen toimintaympäristön myötä monin tavoin muuttuneet. Myös valtiontalouden kiristynyt tilanne luo osaltaan painetta tuomioistuintoiminnan tehostamiseen käytettävissä olevilla resursseilla.

Hanketyön lähtökohtana ovat yhteisesti tunnistetut kehittämistarpeet

Hanketyön valmistelu alkoi keväällä 2025 hallinto-oikeuksien henkilöstölle suunnatulla valtakunnallisella kartoituksella, jolla selvitettiin prosessin merkittävimpiä kehittämistarpeita. Kartoituksessa tunnistettiin ja valittiin hankkeessa käsiteltäväksi kaksi laajempaa kehittämiskokonaisuutta, jotka ovat asiakirjahallinta ja materiaalinen prosessinjohto. Lisäksi havaittiin kehittämistarpeita muutamassa pistemäisessä aiheessa, jotka eivät suoraan lukeudu edellä mainittujen aihekokonaisuuksien alle. Näitä ovat prosessien kehittäminen oikeudenkäyntimaksun määräämisessä, täytäntöönpanomääräyksissä sekä katselmuksissa ja tarkastuksissa.

Hallintoprosessissa tavoitteena on tehdä prosessin sääntöjä noudattaen aineellisesti oikea päätös.

Hallinto-oikeuksien lainkäyttö- ja kansliahenkilöstön keskuudesta koottiin kaksi yleistä työryhmää, jotka aloittivat toimintansa syyskuussa 2025. Helsingin hallinto-oikeus emännöi 6.–7.10.2025 laatuhankkeen kolmannen vaiheen kick off -tilaisuutta, jossa eri hallinto-oikeuksista tulevat työryhmäläiset pääsivät tutustumaan paitsi toisiinsa myös laatuhankkeen tavoitteisiin ja työskentelytapoihin sekä saivat ideoita prosessin sujuvoittamiseen lean-ajattelun keinoin.

Työryhmien tehtävänä oli kartoituskyselyn tulosten pohjalta työstää asiakirjahallinnan ja materiaalisen prosessinjohdon tehtäväalaan kuuluvia aiheita sekä edellä mainittuja pistemäisiä kehittämiskohteita ja niiden jatkokäsittelyä. Yleiset työryhmät saivat raporttinsa valmiiksi vuodenvaihteessa.

Hanketyö jatkuu 1.3.2026 perustettavissa työryhmissä, jotka käsittelevät asiakirjojen kirjaamisen ja käsittelyn kehittämistä, lähetteiden selkeyttämistä, asiakirjajulkisuutta ja henkilötietojen luovuttamista, oikeudenkäyntimaksun määräämistä ja oikaisuvaatimusmenettelyä, prosessinjohtoa vireilletulovaiheessa ja oikeudenkäynnin aikana sekä täytäntöönpanomääräyksiä.

Hankkeen toisessa vaiheessa onnistuneesti alkanutta yhteistyötä hallinto-oikeuksien sidosryhmien edustajien kanssa on tarkoitus jatkaa. Sujuvasti etenevä prosessi edellyttää toimivaa vuoropuhelua tuomioistuimen ja oikeudenkäynnin osapuolten välillä.

Informaatikko Henna Classen

HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖKSET KIINNOSTAVAT YHÄ ENEMMÄN

Viranomaisen tulee julkisuuslain mukaan edistää toimintansa avoimuutta, antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan käyttöä ja muodostaa vapaasti mielipiteensä. Helsingin hallinto-oikeudessa on viime vuosina toteutettu toimia, joilla pyritään lisäämään avoimuutta ja vahvistamaan entisestään yhteiskunnan luottamusta tuomioistuinten lainkäyttötoimintaan.

Aktiivinen tiedottaminen lisännyt tieto- ja asiakirjapyyntöjä

Hallinto-oikeuden päätöksistä on tiedotettu säännöllisesti eri medioille lähetettävällä viikkotiedotteella, jossa on perustiedot edellisen viikon aikana annetuista päätöksistä julkisissa asiaryhmissä. Julkista kiinnostusta herättäneissä asioissa päätöksistä on julkaistu mediatiedotteita ja oikeudellisesti merkittävistä niin sanottuja Finlex-ratkaisuja.

Hallinto-oikeusprosessin tunnettuutta on pyritty lisäämään median edustajille suunnatussa koulutuksessa, jota hallinto-oikeuden mediatuomarit ovat olleet järjestämässä. Näiden toimien myötä hallinto-oikeuden ratkaisujen uutisointi on selvästi lisääntynyt.

Näkyvyyden kasvaessa myös suuren yleisön kiinnostus hallinto-oikeuden toimintaa ja päätöksiä kohtaan on lisääntynyt vuosi vuodelta. Eri alojen asiantuntijat ja tutkijat haluavat entistä useammin tutustua hallinto-oikeuden ratkaisuihin, sillä niiden merkitys on kasvanut valituslupajärjestelmän laajennuttua; hallinto-oikeuden päätös jää yhä useammin lopulliseksi ratkaisuksi. Myös toiset viranomaiset kuten muut hallinto-oikeudet pyytävät päätöksiä lainkäytön yhtenäisyyden varmistamiseksi.

Eri alojen asiantuntijat ja tutkijat haluavat entistä useammin tutustua hallinto-oikeuden ratkaisuihin, sillä niiden merkitys on kasvanut valituslupajärjestelmän laajennuttua; hallinto-oikeuden päätös jää yhä useammin lopulliseksi ratkaisuksi.

Vaikka hallinto-oikeuden päätös sisältää asian ratkaisemisen kannalta keskeiset tiedot, asiakirjapyyntöjä kohdistuu myös muihin oikeudenkäyntiasiakirjoihin kuten valituskirjelmiin. Vireillä olevassa asiassa tiedustellaan useimmiten käsittelyn vaiheita ja käsittelyaika-arvioita. Lisäksi pyydetään erilaisia tilastotietoja.

Tieto- ja asiakirjapyyntöihin vastaavat hallinto-oikeudessa useissa eri tehtävissä toimivat: kirjaamossa, arkistossa, hallinnossa ja lainkäytössä.

Asiakirjojen luovutukseen vaikuttavat monet säännökset

Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain mukaan oikeudenkäyntiä koskevat tiedot (diaari-/tunnistetiedot) ja oikeudenkäyntiasiakirjat ovat julkisia, jollei laissa toisin säädetä. Toinen keskeinen laki asiakirjapyyntöjen käsittelyssä on laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

Jos pyydetty asiakirja tai tieto on julkinen, eikä sen luovuttamista rajoita muu säännös, pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä tietopyyntöä tarvitse perustella tai kertoa, mihin tietoa käytetään.

Mikäli hallinto-oikeuden päätös sisältää julkisuuslain tai muun lain nojalla salassa pidettäviä tietoja, päätös on pidettävä salassa siltä osin kuin se on välttämätöntä salassa pidettävän edun suojaamiseksi. Salassa pidettäviä tietoja ovat esimerkiksi henkilön terveyden tilaa, yksityiselämää, taloudellista asemaa ja liikesalaisuutta koskevat tiedot. Salassapitosäännöksiä on myös mm. verotustietoja ja sosiaalihuollon asiakasta koskevissa laeissa.

Asiakirjan luovuttamiseen vaikuttavat lisäksi monet muut seikat. Tieto- ja asiakirjapyyntöön vastattaessa on otettava huomioon esimerkiksi, onko tiedon pyytäjä asianosainen vai tehdäänkö pyyntö yleisöjulkisuuden perusteella, millä tavalla tietoa pyydetään luovutettavaksi, sisältääkö pyydetty asiakirja henkilötietoja, mikä on henkilötietojen käsittelyperuste ja mitä käyttötarkoitusta varten asiakirjaa pyydetään.

Asiakirjajulkisuus ja henkilötietojen suojan yhteensovittaminen on välillä haastavaa. Tietosuojasäännösten tarkoituksena on estää henkilötietojen lainvastainen käsittely ja väärinkäyttö. Onkin tapauskohtaisesti arvioitava henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus ja tietojen tarpeellisuus suhteessa ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Henkilökohtaiseen käyttötarkoitukseen pyydetty henkilötietoja sisältävä asiakirja ei kuulu tietosuojasäännösten piiriin, mutta tällöinkin hallinto-oikeudessa noudatetaan pääsääntöisesti henkilötietojen minimoinnin periaatetta.

Lain mukaan asianosaisen tunnistetiedot on pidettävä salassa, jos ne yhdessä muiden diaariin tai päätökseen sisältyvien tietojen kanssa ilmaisevat julkisuuslaissa tai muussa laissa salassa pidettäväksi säädetyn tiedon kuten verotustiedon. Veropäätöksiä koskevia asiakirjapyyntöjä tehdään hallinto-oikeuteen runsaasti. Tällöin päätös luovutetaan ilman asianosaisen tunnistetietoja ja mahdollisesti ilman joitakin tosiseikkoja niin sanottuna peiteltynä päätöksenä.

Lain mukaan tieto- ja asiakirjapyyntöihin on vastattava kahden viikon kuluessa. Jos asian käsittely vaatii erityistoimenpiteitä, tieto julkisesta asiakirjasta on annettava viimeistään kuukauden päästä. Hallinto-oikeuteen on tullut kiitosta ripeästä ja huolellisesta toiminnasta tietopyyntöihin vastaamisessa.

Kuvassa vasemmalta Katja Määttälä, Mette Toikka ja Marjo Soukola.

Viestintäasiantuntija Netta Keskiväli

ARKEA HALLINTO-OIKEUDESSA

Helsingin hallinto-oikeus on noin 200 henkilön työyhteisö, jossa tehdään monenlaista työtä. Suurin osa henkilöstöstä työskentelee lainkäyttötyössä hallinto-oikeustuomareina, esittelijöinä ja esittelevinä notaareina sekä tuomarikoulutuksessa olevina asessoreina. Heidän lisäkseen henkilöstöön kuuluu lainkäyttösihteereitä lainkäytön avustavissa tehtävissä, tietohallinnon asiantuntijoita, sekä henkilöstö- ja taloushallinnossa, ICT:ssä, toimitila- ja turvallisuusasioissa, tietopalvelussa ja viestinnässä työskenteleviä asiantuntijoita.

Tässä haastattelussa kolme työntekijäämme kertoo omasta työstään ja arjestaan hallinto-oikeudessa.

Katja Määttälä

Mitä teet työksesi?

Työskentelen henkilöstöasiantuntijana hallinto-oikeuden hallinnossa.

Millainen on tyypillinen työpäiväsi?

Työtehtäväni ovat monipuolisia, ja työpäivät täynnä vaihtuvia tilanteita. Huolehdin virkasuhteen elinkaaresta aina uuden työntekijän aloituksesta virkasuhteen päättymiseen saakka. Työni on yhdistelmä tarkkaa tietojärjestelmien hallintaa, viestintää, henkilöstön neuvontaa palvelussuhdeasioissa sekä esihenkilötyön ja henkilöstösuunnittelun tukemista. Lisäksi tehtäviini kuuluu työkykyjohtamiseen ja työhyvinvoinnin kehittämiseen liittyviä avustavia tehtäviä sekä yhteistyö työterveyshuollon kanssa.

Millaista osaamista ja ominaisuuksia työssäsi tarvitaan?

Työssäni tarvitaan HR-prosessien ja niitä ohjaavien säännösten ja sopimusten tuntemista. Työ vaatii tarkkuutta ja kykyä organisoida tehtäviä kiireisissä ja yllättävissäkin tilanteissa. Lisäksi tarvitaan ratkaisukeskeistä asennetta ja aitoa kiinnostusta ja taitoa olla ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa.

Mikä sinua innostaa työssäsi ja mikä siinä on palkitsevinta? Entä mikä tuntuu haastavalta?

Pidän työni monipuolisuudesta ja ihmisten parissa työskentelystä. Onnistuminen haastavissa tilanteissa, palaute ja kiitokset tekevät työstä palkitsevaa. Haasteita työhön tuovat lainsäädännön ja sopimusten tapauskohtaiset tulkinnat sekä vaativat työkykyasiat. Samalla vaikeiden kysymysten ja tilanteiden ratkominen tekevät työstäni merkityksellistä.

Jos saisit valita yhden adjektiivin kuvaamaan Helsingin hallinto-oikeutta työpaikkana, mikä se olisi ja miksi?

Asiantunteva. Työyhteisössämme on paljon osaamista ja mahdollisuus oppia kokeneilta kollegoilta.

Marjo Soukola

Mitä teet työksesi?

Työskentelen arkistonhoitajana.

Millainen on tyypillinen työpäiväsi?

Tyypillinen työpäiväni sisältää korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) asiakirjapyyntöihin vastaamista, KHO:sta saapuneiden päätösten tallentamista HAIPA-asianhallintajärjestelmään ja päättyneiden lainkäyttöasioiden sulkemista HAIPAssa. Lisäksi vastaan asiakkaiden tietopyyntöihin ja sidosryhmien erilaisiin tiedusteluihin, ja arkistoin HAIPAan skannattuja asiakirjoja. Miltei jokaiseen työpäivään sisältyy yksi iso KHO:n asiakirjatilaus tai asiakkaan tietopyyntö, jonka vastaamiseen kuluu muutama tunti työaikaani.

Millaista osaamista ja ominaisuuksia työssäsi tarvitaan?

Työssäni tarvitaan arkistoalan koulutusta ja hyvää julkisuuslainsäädännön tuntemusta. Ominaisuuksista sanoisin tärkeimmäksi tarkkuuden. Tässä työssä on oltava koko ajan tarkkana, jotta ei tee virheitä. Asiakaspalvelussa pitää olla ystävällinen, täsmällinen ja välillä pystyä toimimaan aikamoisen paineen alla, kun on monta kiireellistä asiaa samaan aikaan hoidettavana.

Mikä sinua innostaa työssäsi ja mikä siinä on palkitsevinta? Entä mikä tuntuu haastavalta?

Olen tehnyt arkistotyötä hallinto-oikeudessa reilut 20 vuotta, mutta silti jokainen työpäivä tuo yhä tullessaan jotain uutta tai yllättävää. Minua innostavat arjen pienet onnistumiset, kuten asiakkaan tai yhteistyökumppanin kiitos hyvästä palvelusta tai kun asianhallintajärjestelmämme toimii moitteetta ja saan uppoutua työhöni. Haastavinta ovat sellaiset asiakaspalvelutilanteet, joissa pitää osata lukea rivien välistä, mitä asiakirjaa asiakas tarvitsee, kun hän ei välttämättä sitä itsekään oikein tiedä.

Jos saisit valita yhden adjektiivin kuvaamaan Helsingin hallinto-oikeutta työpaikkana, mikä se olisi ja miksi?

Innostava. Mahtavat työkaverit, hyvä toimipiste ja yhdessä tekeminen tuovat iloa jokaiseen päivään.

Mette Toikka

Mitä teet työksesi?

Työskentelen apulaistiimivastaavana kanslian 3. tiimissä, jossa käsitellään ulkomaalais- ja veroasioita.

Millainen on tyypillinen työpäiväsi?

Tyypillinen työpäiväni koostuu sähköpostien käsittelystä ja kirjaamisesta asianhallintajärjestelmäämme, päätösten antopäiväämisestä ja erilaisista kokouksista. Lisäksi osallistun tiimin työnjaon suunnitteluun tiimivastaavan ohjeistuksessa ja tuen tiimiläisiä heidän työssään.

Millaista osaamista ja ominaisuuksia työssäsi tarvitaan?

Työssäni tarvitaan vahvaa oikeudellista osaamista, huolellisuutta ja kykyä hahmottaa laajoja kokonaisuuksia. Tärkeitä ovat myös hyvät organisointi- ja vuorovaikutustaidot, paineensietokyky sekä oma-aloitteisuus, joustavuus ja halu oppia uutta.

Mikä sinua innostaa työssäsi ja mikä siinä on palkitsevinta? Entä mikä tuntuu haastavalta?

Minua innostaa mahdollisuus kehittyä ja tehdä monipuolista työtä erilaisten asiaryhmien parissa. Apulaistiimivastaavan rooli on tuonut uutta näkökulmaa työhöni. Palkitsevinta on tiimiläisten tukeminen ja yhdessä onnistuminen. Haastavinta on ajoittain työn määrä ja työn priorisointi kiiretilanteissa.

Jos saisit valita yhden adjektiivin kuvaamaan Helsingin hallinto-oikeutta työpaikkana, mikä se olisi ja miksi?

Monimuotoinen – työyhteisössä on erilaisia ihmisiä ja osaamista, ja työ tarjoaa monipuolisia tehtäviä, asiaryhmiä ja kehittymismahdollisuuksia.

LAUSUNNOT JA ASIANTUNTIJAKUULEMISET

Eduskunnan hallintovaliokunta

- **Asiantuntijalausunto:** Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi
- **Asiantuntijalausunto:** Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta
- **Asiantuntijalausunto ja kuuleminen:** Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan lakivaliokunta

- **Asiantuntijalausunto:** Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta
- **Asiantuntijalausunto ja kuuleminen:** Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta
- **Asiantuntijalausunto ja kuuleminen:** Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi
- **Asiantuntijalausunto ja kuuleminen:** Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi
- **Asiantuntijalausunto ja kuuleminen:** Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Liikenne- ja viestintäministeriö

- **Lausunto:** Hallituksen esitysluonnos EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Oikeusministeriö

- **Lausunto:** Vankeuslain ja tutkintavankeuslain muuttaminen
- **Lausunto:** Lausuntopyyntö luonnoksesta oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta
- **Lausunto:** Lausuntopyyntö Kuluttajaluotto- ja rahoituspalvelujen etämyyntityöryhmän mietinnöstä
- **Lausunto:** Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla
- **Lausunto:** Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Sisäministeriö

- **Lausunto:** Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Sosiaali- ja terveysministeriö

- **Lausunto:** Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi
- **Lausunto:** Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Tuomarinkoulutuslautakunta

- **Lausunto:** Lausuntopyyntö Käräjänotaarien valintamenettelyn sujuvuuden kehittäminen -työryhmän muistion luonnoksesta

Tuomioistuinvirasto

- **Lausunto:** Tuomioistuinlaitoksen kestävyys- ja vastuullisuusraportti 2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

- **Lausunto:** Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

Valtiovarainministeriö

- **Lausunto:** Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 3 §:n ja hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 5 ja 25 §:n muuttamisesta
- **Lausunto:** Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi
- **Lausunto:** Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Ympäristöministeriö

- **Lausunto:** Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaiksi

Viestintäasiantuntija Netta Keskiväli

KASVANUT TYÖMÄÄRÄ EI HIDASTANUT RATKAISUTOIMINTAA

Helsingin hallinto-oikeuteen saapui vuonna 2025 ennätykselliset 8 812 asiaa. Asiamäärä kasvoi 19 prosenttia edellisvuodesta ja oli korkeimmillaan sitten vuoden 2016 (13 534 asiaa). Suurimmat pääasiaryhmät olivat aiempien vuosien tapaan ulkomaalaisasiat (39,7 prosenttia) ja sosiaali- ja terveydenhuoltoasiat (31,8 prosenttia). Ulkomaalaisasioiden määrä kasvoi 42,1 prosenttia edellisvuodesta. Määrällisesti eniten (45,9 prosenttia) kasvoivat oleskelulupa-asiat.

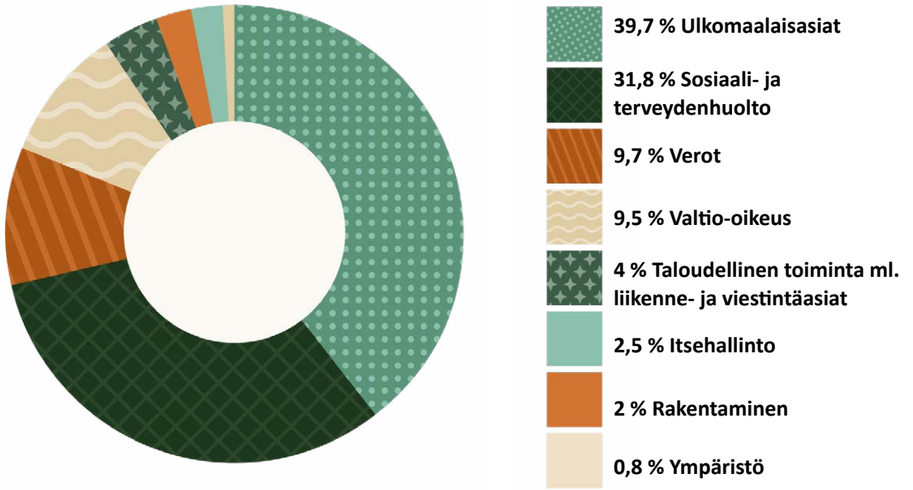

Saapuneet asiat pääasiaryhmittäin

YHTEENSÄ 8 812 kpl

Ratkaistujen asioiden määrä kasvoi

Hallinto-oikeus ratkaisi kertomusvuonna yhteensä 7 729 asiaa. Kasvua edellisvuoteen oli 8,7 prosenttia. Ulkomaalaisasiat olivat ratkaistujen asioiden määrässä suurin pääasiaryhmä, yhteensä 34,1 prosenttia ratkaistuista asioista. Sosiaali- ja terveydenhuoltoasiat muodostivat 32,2 prosenttia ja veroasiat 12,4 prosenttia ratkaistuista asioista.

Ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika lyheni

Ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika kertomusvuonna oli 8 kuukautta. Edellisvuonna asiat ratkaistiin keskimäärin 8,4 kuukaudessa. Pisimpään veivät verotusta (11,2 kuukautta) ja itsehallintoa (10,5 kuukautta) koskevat asiat. Lyhimmät käsittelyajat olivat sosiaali- ja terveydenhuoltoasioissa (6,4 kuukautta) sekä rakentamista koskevissa asioissa (7,6 kuukautta).

Ratkaistut asiat (kpl) pääasiaryhmittäin	2024	2025
Itsehallinto	86	114
Rakentaminen	196	186
Sosiaali- ja terveydenhuolto	2301	2 485
Taloudellinen toiminta ml. liikenne- ja viestintäasiat	447	413
Ulkomaalaisasiat	2 525	2 632
Valtio-oikeus ja yleishallinto	829	869
Verot	672	960
Ympäristö	55	69

Lyhimmät käsittelyajat olivat sosiaali- ja terveydenhuoltoasioissa sekä rakentamista koskevissa asioissa.

Ratkaistujen asioiden käsittelyajan keskiarvo pääasiaryhmittäin vuosina 2024–2025

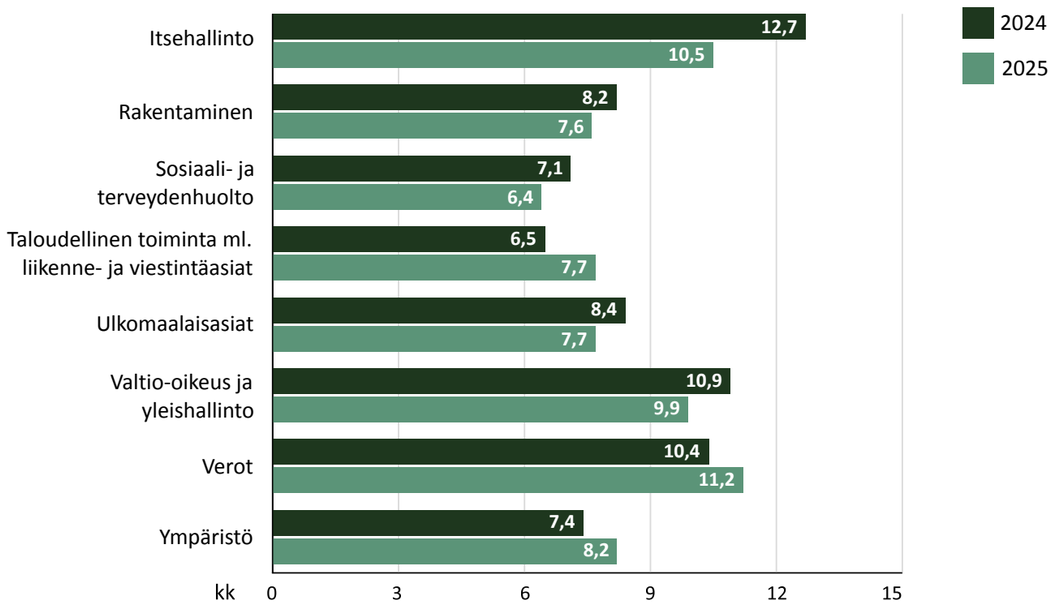

Saapuneiden asioiden määrän merkittävä kasvu heijastui vireillä olevien asioiden määrään

Vuodenvaihteessa vireillä olevien asioiden määrä oli selvästi edellisvuotta suurempi. Vuoden 2025 lopussa vireillä oli 6 019 asiaa. Nousua edellisvuoteen oli 21,9 prosenttia. Kun otetaan huomioon, että saapuneiden asioiden määrä nousi 19 prosenttia, vireillä olevien asioiden määrän suhteellinen kasvu oli varsin pieni. Yksi selittävä tekijä on ollut ratkaisutoiminnan tehostaminen erityisesti tilanteissa, joissa on ratkaistu useita samantyyppisiä asioita.

Yli 12 kuukautta vireillä olevien asioiden määrä laski ennätyksellisen matalalle tasolle

Vanhojen, yli 12 kuukautta vireillä olevien asioiden määrä jatkoi laskuaan vuonna 2025. Niitä oli edellisvuonna 364 kappaletta ja kertomusvuonna 349 kappaletta. Määrä oli alhaisimmillaan sitten vuoden 2016 (300 asiaa). Yli 12 kuukautta vireillä olevista asioista suurin osa oli veroasioita (117 asiaa) sekä valtio-oikeutta ja yleishallintoa koskevia asioita (77 asiaa).

Yli 12 kuukautta vireillä olevat asiat (kpl) pääasiaryhmittäin vuonna 2025	
Itsehallinto	46
Rakentaminen	0
Sosiaali- ja terveydenhuolto	55
Taloudellinen toiminta ml. liikenne- ja viestintäasiat	9
Ulkomaalaisasiat	43
Valtio-oikeus ja yleishallinto	77
Verot	117
Ympäristö	2

Suullisten käsittelyiden määrä kasvoi hiukan

Suullisia käsittelyitä järjestettiin kertomusvuonna yhteensä 137. Edellisvuonna vastaava luku oli 119. Suullisista käsittelyistä noin puolet järjestettiin lastensuojeluasioissa. Seuraavaksi eniten suullisia käsittelyitä järjestettiin kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa (32 prosenttia).

TYÖTILASTO

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Itsehallinto	**108**	**216**	**114**	**210**	**10,5**
Hyvinvointialueasiat	**23**	**18**	**18**	**23**	**12,4**
Aluevaalit		2	2		3,4
Hyvinvointialueen palvelussuhdeturva	3	4	3	4	17,0
Hyvinvointialueen säännöt ja taksat	3	2	4	1	13,1
Hyvinvointialueen talous		2		2	
Hyvinvointialueen virkasuhteeseen ottaminen	6	2	6	2	13,9
Muu hyvinvointialueasia	11	6	3	14	9,8
Kirkollisasiat	**9**	**10**	**9**	**10**	**11,6**
Kirkon palvelussuhdeturva	1	1		2	
Muu kirkollisasia	5	7	6	6	13,1
Muu kirkon henkilöstöasia	3	2	3	2	8,4
Kunnallisasiat	**76**	**188**	**87**	**177**	**10,1**
Kunnallinen palkkaus, työaika ja vuosiloma	3	17	2	18	10,2
Kunnallinen palvelussuhdeturva	2	12	5	9	11,8
Kunnalliseen virkasuhteeseen ottaminen	24	97	25	96	10,5
Kunnalliset säännöt ja taksat		1		1	
Kunnallisvaalit		6	6		3,2
Kunnan talous	4	1	4	1	8,6
Muu kunnallinen henkilöstöasia	4	3	3	4	11,3
Muu kunnallisasia	39	51	42	48	10,6
Rakentaminen	**110**	**178**	**186**	**102**	**7,6**
Kiinteistöasiat		**2**	**1**	**1**	**1,4**
Etuosto-oikeus		1		1	
Lunastusasia		1	1		1,4
Maankäyttö- ja rakennusasiat	**109**	**171**	**184**	**96**	**7,6**
Asemakaava	27	44	41	30	8,5
Kadut ja yleiset alueet	1	11	10	2	3,3
Maisematyölupa		4	1	3	7,6
Muu maankäyttö- ja rakennusasia	2	2	3	1	7,2
Poikkeaminen / maankäyttö- ja rakennusasia	12	30	31	11	7,6
Poikkeamislupa / rakentaminen		12	3	9	5,1

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Purkamislupa		1		1	
Rakennusjärjestys		2	1	1	5,9
Rakennuslupa	21	15	28	8	6,8
Rakennusrasitteet ja yhteisjärjestelyt		1	1		7,7
Rakennusvalvonta	16	25	27	14	8,2
Rakentamislupa		2	1	1	0,2
Sijoittamislupa		1		1	
Suunnittelutarveratkaisu	17	5	20	2	8,4
Toimenpidelupa	2	5	4	3	8,2
Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen	6	1	6	1	7,3
Yleiskaava	5	10	7	8	9,8
Tieasiat	**1**	**5**	**1**	**5**	**16,0**
Maantie		4		4	
Muu tieasia	1		1		16,0
Yksityinen tie		1		1	
Sosiaali- ja terveydenhuolto	**1 226**	**2 800**	**2 485**	**1 541**	**6,4**
Lastensuojeluasiat	**467**	**684**	**691**	**460**	**8,7**

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Erityinen huolenpito	2		2		6,7
Huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen	191	257	285	163	8,3
Huostassapidon lopettaminen	15	20	20	15	8,7
Kiireellinen sijoitus ja sen jatkaminen	94	133	120	107	9,5
Muu lastensuojeluasia	3	7	5	5	5,1
Muu rajoitus sijaishuollossa	20	23	27	16	8,3
Sijaishuoltopaikan muuttaminen	17	41	28	30	9,5
Yhteydenpidon rajoittaminen	125	203	204	124	8,7
Lääkeasiat ja apteekkilaitos	**4**	**8**	**6**	**6**	**6,4**
Apteekkioikeuksia koskeva asia		5	4	1	5,3
Lääkkeiden hintavalvonta (HILA)	2	3	2	3	8,6
Lääkkeiden myyntilupa, markkinointi ja maahantuonti	2			2	
Mielenterveysasiat	**186**	**816**	**826**	**176**	**3,2**
Hoitoon määrääminen mielenterveysasiassa	168	722	725	165	3,1
Itsemääräämisoikeuden rajoittaminen mielenterveysasiassa	3	24	26	1	3,9
Muu mielenterveysasia		2	1	1	7,0
Tahdosta riippumaton lääkehoito mielenterveysasiassa	15	68	74	9	3,8

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Sosiaaliasiat	**515**	**1 201**	**899**	**817**	**7,5**
Adoptio		1		1	
Kehitysvammaisten erityishuolto	1	2	2	1	5,4
Lastensuojelukustannusten korvaaminen	3	4	2	5	22,8
Muu sosiaaliasia	13	13	21	5	9,5
Muu sosiaalihuollon kustannusten korvaaminen	39	12	40	11	12,8
Omaishoidon tuen myöntäminen	18	45	26	37	8,4
Sosiaalihuollon asiakasmaksut	29	17	33	13	12,8
Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut	3	10	3	10	4,7
Tahdosta riippumaton kehitysvammaisten erityishuolto	7	34	30	11	3,6
Toimeentulotuen myöntäminen / hyvinvointialueet		5		5	
Toimeentulotuen myöntäminen / Kela	154	362	353	163	5,4
Toimeentulotuen myöntäminen / kunnat	41	61	67	35	7,9
Toimeentulotuen takaisinperintä / Kela	153	528	241	440	8,4
Vammaispalvelu	49	105	76	78	10,1
Vastaanottoraha	5	2	5	2	6,2

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Terveydenhuolto ja sairaanhoito	**54**	**91**	**63**	**82**	**8,5**
Elintarvikevalvonta		3	1	2	1,4
Muu terveydenhuolto- ja sairaanhoitoasia	5	5	6	4	3,5
Terveydenhuollon asiakasmaksut	19	43	26	36	5,2
Terveydenhuollon ja sairaanhoitotoimen harjoittaminen	17	13	15	15	15,5
Terveydenhuollon kustannusten korvaaminen	13	27	15	25	9,9
Taloudellinen toiminta mukaan lukien liikenne- ja viestintäasiat	**300**	**353**	**414**	**239**	**7,7**
Elinkeinoasiat	**30**	**38**	**35**	**33**	**10,6**
Elintarvikekauppa	1		1		17,7
Kirjanpitolainsäädännön soveltaminen	6	14	3	17	10,3
Muu elinkeinoasia	6	7	8	5	8,8
Rahoitusmarkkinoiden valvonta	5	11	11	5	11,9
Räjähdysaineet ja palavat nesteet	2	1	2	1	10,8
Sähkömarkkina-asia / vakiokorvaus	4	1	4	1	10,1
Sähköturvallisuus	1		1		13,1
Tuoteturvallisuus	3	3	2	4	13,4
Vakuutustoiminta	2	1	3		6,9

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Liikenne ja viestintä	**106**	**291**	**203**	**194**	**6,9**
Ajo- ja vesikulkuneuvojen katsastus ja rekisteröinti		3	1	2	8,0
Ajokortti, ajo-oikeus ja ammattiajolupa	19	48	54	13	3,6
Ajoneuvon siirtoa koskeva asia	8	12	10	10	9,0
Ammattimainen moottoriajoneuvoliikenne	3	5	5	3	7,4
Autokoulu	1		1		9,4
Joukkoliikenteen tarkastusmaksu	8	29	22	15	7,9
Liikennevakuutusmaksu	7	4	8	3	9,9
Liikennevirhemaksu	17	33	23	27	10,2
Merimiehiä, lentäjiä yms. koskeva lupa-asia	4	8	9	3	6,5
Muu liikenne- ja viestintäasia	1	2	2	1	10,1
Postiasia		1		1	
Pysäköintivirhemaksu	37	135	58	114	7,6
Rautatieliikenne, merenkulku ja ilmailu		11	9	2	4,1
Ylikuormamaksu	1		1		13,3
Maa- ja metsätalous	**3**	**2**	**4**	**1**	**8,9**
Metsästys ja kalastus	3	2	4	1	8,9

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Oikeushenkilöt	**161**	**22**	**172**	**11**	**8,0**
Kauppa- ja yhdistysrekisteriasia	63	20	72	11	8,2
Muu oikeushenkilöihin liittyvä asia		1	1		2,1
Yhdistysrekisteriasia	98		98		8,0
Yhtiöoikeudelliset hallintotoimet		1	1		8,4
Ulkomaalaisasiat	**1 569**	**3 495**	**2 632**	**2 432**	**7,7**
Ulkomaalaisasiat	**1 569**	**3 494**	**2 632**	**2 431**	**7,7**
Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä	8	20	15	13	7,2
Kansainvälinen suojelu	150	293	270	173	7,8
Kansainvälinen suojelu / nopeutettu käsittely	104	316	319	101	3,8
Karkottaminen	44	99	77	66	6,8
Muu oleskelulupa		12		12	
Muu ulkomaalaisasia	30	85	57	58	7,0
Muukalaispassi ja muu matkustusasiakirja	22	43	32	33	8,7
Muut oleskeluluvat	267	290	338	219	9,2
Oleskelulupa perheen-yhdistämisen perusteella	264	597	390	471	9,0
Opiskelijan oleskelulupa	62	338	142	258	7,9

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman lakkauttaminen ja peruuttaminen		38	6	32	2,4
Tietosuoja		1		1	
Tilapäinen suojelu	1	2	2	1	6,3
Työntekijän oleskelulupa	426	921	697	650	8,0
Ulkomaalaisen käännyttäminen	91	196	126	161	7,9
Viisumiasia	11	33	24	20	6,4
Yrittäjän oleskelulupa	89	210	137	162	9,0
Valtio-oikeus ja yleishallinto	**689**	**840**	**869**	**660**	**9,9**
Ampuma-aseasiat	**22**	**30**	**18**	**34**	**9,8**
Ampuma-aseasia	22	30	18	34	9,8
Kansalaisuusasiat	**233**	**246**	**245**	**234**	**12,7**
Kansalaisuusasia	233	246	245	234	12,7
Opetus- ja sivistystoimi	**53**	**99**	**107**	**45**	**6,6**
Ammattikorkeakoulut	2	2	2	2	6,7
Ammattiopetus	3	6	6	3	5,0
Kirjastot	1	1	2		9,8

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Muu opetus- ja sivistystoimiasia	1	3	3	1	9,5
Perusopetus ja lukio	31	67	75	23	5,9
Varhaiskasvatus	2	2	3	1	11,5
Yliopistot	13	18	16	15	8,7
Turvallisuus, yleinen järjestys ja eräät luvat	**15**	**18**	**23**	**10**	**6,7**
Arpajais- ja rahankeräyslupa	3	3	3	3	8,5
Muu turvallisuutta, yleistä järjestystä ja eräitä lupia koskeva asia	11	12	19	4	5,9
Palo- ja pelastustoimi sekä väestönsuojelu	1	3	1	3	17,1
Työvoima-asiat	**19**	**9**	**21**	**7**	**13,6**
Muu työvoima-asia	11	6	12	5	13,3
Palkkaturva ja muu toimeentuloturva-asia	2		2		20,5
Tilaajavastuu	5	2	5	2	14,4
Työsuojelu	1	1	2		7,3
Valtion virkamiehet	**94**	**70**	**96**	**68**	**12,5**
Muu valtion virkamiesoikeusasia	8	7	8	7	10,5
Valtion palvelussuhdeturva	37	19	37	19	12,5

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Valtion virkaan tai virkasuhteeseen nimittäminen	25	36	25	36	12,2
Valtion virkamiesten palkkaus, työaika ja vuosiloma	24	8	26	6	13,4
Valtio-oikeus		**1**		**1**	
Kansalaisuusasia		1		1	
Yleishallinto-oikeus	**253**	**367**	**359**	**261**	**8,3**
Asiakirjajulkisuus	77	94	110	61	9,0
Edunpalautus ja vahingonkorvaus		2		2	
Eläkeasia	2		2		10,2
Harkinnanvaraiset ja muut valtionosuudet ja -avustukset	25	14	17	22	13,1
Holhoustoimen edunvalvonta	4	10	7	7	8,4
Maksuvapautus		1		1	
Muu yleishallintoasia	31	53	49	35	6,9
Nimiasia	1	5	3	3	11,3
Oikeudenkäyntimaksu	24	37	35	26	8,8
Oikeusapuasia	7	21	20	8	5,9
Passiasia	12	15	22	5	7,3
Tietosuoja	12	21	15	18	9,4

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Valtion perintö	4	2	4	2	12,2
Vankeinhoitoasia	17	54	53	18	4,1
Väestötietoasia	9	14	9	14	9,9
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasia	28	24	13	39	17,5
Verot	**894**	**858**	**960**	**792**	**11,2**
Ajoneuvoja koskevat verot ja maksut	**25**	**34**	**31**	**28**	**11,0**
Ajoneuvovero	9	15	14	10	12,3
Autovero / Verohallinto	14	19	15	18	9,9
Autoveroa koskeva ennakkoratkaisu / Verohallinto	1		1		6,3
Polttoainemaksu	1		1		12,4
Arvonlisävero	**118**	**169**	**119**	**168**	**11,8**
Arvonlisävero	105	138	89	154	13,6
Arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröinti ja ryhmärekisteröinti	1	6	5	2	4,3
Muu arvonlisäveroa tai vakuutusmaksuveroa koskeva asia	1	1	1	1	9,6
Verohallinnon ennakkoratkaisu arvonlisäveroasiassa	11	24	24	11	6,4
Muut verot ja verotusmenettely	**346**	**174**	**352**	**168**	**10,5**

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Kiinteistövero	231	50	225	56	10,1
Muu valtiolle perittävä maksu / mm. maksuperustelakiin perustuva	7	1	8		10,0
Muu veroasia		1		1	
Perintö- ja lahjavero	63	87	59	91	11,6
Varainsiirtovero	27	11	26	12	14,8
Verohallinnon ennakkoratkaisu muussa veroasiassa	4	6	8	2	8,1
Verohallinnon ennakkoratkaisu perintö- ja lahjaveroasiassa	3	11	11	3	5,5
Verohallinnon ennakkoratkaisu varainsiirtoveroasiassa	5	1	6		7,4
Veronkantoasia	5	2	6	1	11,1
Verotukseen liittyvä laiminlyöntimaksu	1	2	2	1	11,1
Verotusmenettely		2	1	1	0,3
Tuloja koskeva verotus	**356**	**412**	**409**	**359**	**10,9**
Elinkeinotulon verotus	85	83	83	85	13,2
Ennakkoperintä ja työnantajan sosiaaliturvamaksu	7	8	10	5	10,2
Ennakonpidätyksen ja ennakonkannon muuttaminen	1	4	4	1	5,5

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Henkilökohtaisen tulon verotus	170	154	170	154	12,3
Kansainvälinen verotus	33	46	36	43	10,6
Lähdevero	3	11	7	7	6,2
Maatilatalouden verotus	2		2		7,9
Muu tuloverotusasia	1	1	1	1	16,5
Siirtohinnoittelu	2	3	1	4	22,0
Verohallinnon ennakkoratkaisu tuloveroasiassa	52	102	95	59	6,9
Valmisteverot ja tulliasiat	**49**	**69**	**49**	**69**	**17,7**
Ennakkoratkaisu valmistevero- ja tulliasioissa		5		5	
Muu tulliasia	1			1	
Tullaus	14	25	13	26	14,4
Tullin suorittama valvonta / mm. EU-tuet		2		2	
Valmistevero	34	37	36	35	18,9
Ympäristö	**40**	**72**	**69**	**43**	**8,2**
Asuntotuotanto ja asuntoasiat	**1**		**1**		**14,5**
Arava-asia	1		1		14,5

Asiaryhmä	Vireillä vuoden alussa	Saapuneet vuoden aikana	Ratkaistuja vuoden aikana	Vireillä vuoden lopussa	Keskim. käsittely-aika, kk
Luonnonsuojelu	**23**	**57**	**50**	**30**	**5,9**
Eläinsuojelu	8	40	32	16	5,0
Luonnonsuojelulain mukainen asia	8	14	11	11	8,0
Maa-ainesasia	4	2	3	3	4,8
Natura 2000 -verkosto	1		1		10,0
Rakennussuojelu	2	1	3		7,4
Vesihuoltolain mukainen asia	**5**	**5**	**5**	**5**	**12,3**
Kiinteistön liittymis-velvollisuutta koskeva asia	5	5	5	5	12,3
Ympäristönsuojelu	**11**	**10**	**13**	**8**	**15,0**
Jätemaksu	1	3	2	2	9,6
Muu jätelain mukainen asia	2	2	2	2	14,3
Päästökauppalain mukainen asia	2		2		26,5
Terveysvalvonta	6	5	7	4	13,5
Kaikki yhteensä	**4 936**	**8 812**	**7 729**	**6 019**	**8,0**

Kuvat
s. 1, 4 ja 5: Kuvatoimisto Kuvio Oy
s. 6, 10, 14, 32 ja 38: Sininen Kuva
Taitto: Mainostoimisto SST Oy

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS
HELSINGFORS FÖRVALTNINGSDOMSTOL

puh. 029 56 42000 | helsinki.hao@oikeus.fi | www.hehao.fi